

Jurysdykcja krajowa sądu państwowego do orzekania w postępowaniu wszczętym skargą o uchylenie wyroku sądu polubownego¹

W niniejszym artykule poddano analizie kwestię przesłanek do ustalenia jurysdykcji sądów polskich do orzekania w sprawie ze skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego. Szczególną uwagę poświęcono kryterium miejsca wydania wyroku, które polski ustawodawca wprowadził w odstępstwie od prawa modelowego UNCITRAL oraz konsekwencji tego odstępstwa dla przyjazności polskiego systemu prawnego dla międzynarodowego arbitrażu.

Wstęp

Prawo do domagania się uchylenia orzeczenia arbitrażowego w danym kraju przysługuje stronie pod warunkiem ustalenia jurysdykcji krajowej sądu państwowego w odniesieniu do takiego orzeczenia. Do stwierdzenia jurysdykcji do orzekania w sprawach związanych z postępowaniem arbitrażowym stosuje się prawo tego kraju, w którego sądzie dochodzi się ochrony prawnej w związku z takim postępowaniem arbitrażowym.

W odniesieniu do orzeczeń wydanych przez sądy polubowne, różne systemy prawne przewidują różne zasady i kryteria ustalania, czy dane orzeczenie podlega krajowej jurysdykcji. Kryteria te mogą być również zróżnicowane w stosunku do poszczególnych środków prawnych dostępnych w ramach jednego systemu prawnego (np. mogą być różne w odniesieniu do skargi o uchylenie wyroku i wniosku o uznanie wyroku czy stwierdzenie jego wykonalności).

Niemniej podstawowym i wspólnym dla większości krajów kryterium do ustalenia jurysdykcji sądów państwowych do orzekania w sprawie skargi o uchylenie orzeczenia sądu polubownego, jest narodowość orzeczenia arbitrażowego. Co do zasady, państwowe sądy powszechne posiadają jurysdykcję do orzekania ze skargi w odniesieniu do takich orzeczeń, które są zdefiniowane jako orzeczenia krajowe przez prawo procesowe tego kraju.

¹ Artykuł został napisany pod kierunkiem prof. dr. hab. *Tadeusza Wiśniewskiego*.

Narodowość orzeczenia w postępowaniu skargowym

O narodowości orzeczenia arbitrażowego dla potrzeb jurysdykcji w postępowaniu skargowym każdorazowo będzie decydować prawo państwa, z którego to orzeczenie pochodzi². Zasadą bowiem jest, że uchylenia wyroku można dochodzić właśnie w kraju pochodzenia orzeczenia. Kryterium narodowości orzeczenia może być jednak różnie definiowane w różnych systemach prawnych.

Zgodnie z art. 1205 § 1 KPC, polskie sądy mają jurysdykcję do orzekania w postępowaniu ze skargi o uchylenie wyroków sądów polubownych jedynie w stosunku do wyroków wydanych w Rzeczypospolitej Polskiej. Taka regulacja jest odzwierciedleniem zakorzenionej w Polsce teorii terytorialnej orzeczenia arbitrażowego, zgodnie z którą decydujące jest kryterium terytorium pochodzenia orzeczenia, a nie kryterium prawa arbitrażowego (*lex arbitri*), które rządziło postępowaniem arbitrażowym (teoria procesowa). Zastosowanie w Polsce teorii terytorialnej, mimo tego, iż przed nowelizacją Kodeksu postępowania cywilnego³ odpowiednik aktualnego art. 1205 KPC nie wskazywał, że żądaniu uchylenia podlegają wyłącznie wyroki wydane na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, już wtedy nie budziło wątpliwości⁴.

W konsekwencji stosowania teorii terytorialnej orzeczenia arbitrażowego, wyrok wydany poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, nawet jeżeli do postępowania, w którym go wydano stosowało się polskie prawo arbitrażowe (*lex loci arbitri*), nie podlega uchyleniu przez polskie sądy powszechne. W związku z tym możliwe są takie przypadki, w których wyrok wydany w postępowaniu prowadzonym w Polsce lub z innych przyczyn prowadzonym według polskiego prawa arbitrażowego⁵, nie będzie objęty jurysdykcją polskich sądów w sprawie uchylenia, jeżeli został wydany za granicą. Polski ustawodawca przewidział bowiem, że przepisy polskiego Kodeksu postępowania cywilnego stosuje się do postępowań toczących się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (art. 1154 KPC), ale również wtedy gdy toczą się poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, m.in. jeżeli strony wybrały Polskę na miejsce postępowania (art. 1155 KPC). Natomiast do stwierdzenia jurysdykcji w sprawie ze skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego, konieczne jest dodatkowo wystąpienie tzw. łącznika w postaci miejsca wydania wyroku na terytorium RP⁶.

Wydanie wyroku poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej nie ma automatycznego wpływu na określenie miejsca arbitrażu i tym samym nie ma wpływu na zastosowanie

² Ł. Błaszczak, Kontrola orzeczenia arbitrażowego ze szczególnym uwzględnieniem klauzuli porządku publicznego, ADR 2008, Nr 3; P. Wierzbicki, Wykonalność orzeczeń zagranicznych sądów polubownych na podstawie Konwencji nowojorskiej o uznawaniu i wykonywaniu orzeczeń arbitrażowych, MoP 2004, Nr 5, s. 237.

³ Ustawa o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2005 r. Nr 178, poz. 1478).

⁴ H. Trammer, Konwencja o uznawaniu i wykonywaniu zagranicznych orzeczeń arbitrażowych, PiP 1961, z. 11, s. 739; R. Morek, [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, pod red. E. Marszałkowska-Krześ, Legalis 2012, wyd. 6, komentarz do art. 1205 KPC; Ł. Błaszczak, Skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego, Pr. Sp. 2005, Nr 2, s. 29; T. Ereciński, Uchylenie przez sąd państwowy orzeczenia wydanego w międzynarodowym arbitrażu handlowym, [w:] Proces i prawo. Księga pamiątkowa ku czci profesora Jerzego Jodłowskiego, pod red. E. Łętowskiej, Wrocław 1989, s. 90; B. Wysocka, Pojęcie zagranicznego orzeczenia w arbitrażu handlowym i jego ewolucja, PiP 1977, z. 6.

⁵ Zob. art. 1156 KPC.

⁶ Ł. Błaszczak, M. Ludwik, Sądownictwo polubowne (arbitraż), Warszawa 2007, s. 269.

Więcej informacji na stronie wydawcy

<http://www.ksiegarnia.beck.pl/czasopisma-adr-arbitraz-i-mediacja-kwartalnik>